

dag van het ieden.

len president-aren ingeleid, leeraren hun

te lezers uit-

over de „Bar-1 de Gerefor-

st.

rmate gevat; nialiteit; met terheid, (maar ers, 't niet zoo f. Schilder, al ende, — han- van de heden- aagstellingen; zijn curatoren, eerzame toe- r de laatste bben in deze ide hun moole mers zij allen jze, de warme digheid in het jdenis, welke t heel hun ziel llegal-redacteur geluk, zoowel zijn rede, gelijk chten doen.

ag in de Burg- vernomen heb- essoren twintg ander slechts e boeken over chreven en de jurist is, dan lat de geleerde an en dat de het recht geen

ijn inaugureele het kerkrecht" verdediger van xmeerde kerk-

vindt hij, naar God. Op wel- leidoor voor de zal hebben te

voor de ontwik- slangrijkste vak. Hartogh minder ie hem kennen, beslist en toch diep; breed en pelijk (afgedacht talen, die een vanwege de ge- oor lief namen). arap Prof. des oeder belijdenis jong gestorven nu plechtig de Geref. theologie n blijven geven

eerde Kerken in che School een rden vergelen. k over hetgeen

J. W. C. T.

ikelen over „de nt" in dit blad die in de drukke voord worden. brief in persoo- ar twee redene- omen. De eerste e heeft, dat zij beschouwd; de ad nog wel van el woord aan te likelen reeds be- nneemt.

te over de vloek- volgende vraag- eggen: „de dich- l de boeken van

voordt van één ont- lang te doen wach- a voorloopig beset is overleg met heel de

den Bijbel vormen één geheel, waarvan elk deel zijn beteekenis heeft, omdat in elk deel God spreekt tot Zijn volk, en waarvan we geen stuk mogen schrappen", of mogen we zeggen: „de openbaring loopt over den zondigen mensch, die feilbaar is? Is het, wanneer wij zeggen, dat een schrijver te ver gaat, geen Schriftcritiek? Op dit punt heeft de Geest toch den dichter niet zoo geïnspireerd, dat hij volmaakte woorden Gods neerschreef. Mogen we nu ook b.v. van sommige geschiedkundige feiten zeggen: „hier heeft de schrijver zich vergist en heeft van het een of ander een verkeerde voorstelling gehad?"

De lezer verwijst dan nog naar de uitspraak van Prof. Noordt zij in de Korte Verklaring op Psalm 44, waar deze o.a. zegt: „We staan hier ver af van Matth. 5:10—12"; en hij vraagt: „Heeft hier de inspiratie dan plaats gehad bij iemand, die niet recht stond voor zijn God, is dit eigenlijk een zondig lied, zijn er tegenstellingen in de Heilige Schrift (Psalm 44 tegenover Matth. 5:10—12)?"

Er zou over deze vragen heel wat te zeggen of schrijven zijn.

In het algemeen bedenke men, dat er wel sprake kan zijn van verschillende stemmingen of wil men: gevoelens in de dragers der Goddelijke openbaring onder het uitspreken of neerschrijven van een Godswoord, zonder dat deze stemmingen of gevoelens aan de onfeilbaarheid van dit laatste afbreuk doen. En wanneer ik de zaak goed begriip, durven sommige uitleggers juist bij de Psalmen over deze gevoelens spreken en zelfs de veronderstelling uiten, dat hier van zondige gevoelens sprake is geweest, omdat in de Psalmen die gevoelens zich door den aard van dat gedeelte der Heilige Schrift zeer sterk uiten. En zoo zal men dan in den trek, dat de dichter van Psalm 137 zich vermeit in het te pletter geslagen worden van Babels kleine kinderen tegen de rotsen, een aanduiding vinden van niet-geoorloofde stemming. Toch meen ik, dat we dit nooit strikt zullen kunnen bewijzen en dat die uitspraken in de Psalmen wel degelijk in heilige stemming kunnen zijn gesproken. Mits we maar niet een tweede punt vergeten: de dichter uitte zich naar den tijd, waarin hij leefde. En in andere gevallen, als we tonen van opstand of twijfel beluisteren (Psalm 73), moeten we den Psalm nemen in zijn geheel, en merkt de dichter zelf die uitspraken, al was het alleen maar door den geloofsjubel, waarin hij eindigt, en dergelijke gedachten als zonde aan. Doch zie, juist in het geval van Psalm 137, waarover het voornamelijk loopt, kan ik het bewijs niet leveren en daarom laat ik me maar niet over het hart van dien overleden dichter uit.

Maar het is een heel andere kwestie, dat dichters der Psalmen en profeten (als Jeremia b.v.), wel eens zondige stemmingen weergeven, dan dat ik zeg: een schrijver van een deel van den Bijbel heeft zich vergist in de mededeeling van een feit, of heeft van zoo'n feit een verkeerde voorstelling gehad. De aanvaarding van het „organisch" karakter der inspiratie behoeft niet gepaard te gaan met de veronderstelling, dat de schrijver ons, het zij dan onbewust, bedroog. De Heilige Geest als eerste Schrijver heeft hem voor deze „vergissingen" bewaard. Nu zal men zeggen: „maar heeft zoo'n klager als Jeremia of een dichter der Psalmen dan geen verkeerde voorstelling van het feit der Godsregering b.v.?" Zeer zeker, maar door het geheel der pericope is de correctie aanwezig, de norm blijft en God triumfeert, de klager moet zijn ongelijk bekennen of door zijn zwijgen blijkt dat: dikwijls is zelfs de Goddelijke bestraffing weergegeven (Jeremia!).

En nu over het bewuste gedeelte van mijn artikel.

Wanneer de lezer het nog bij de hand heeft (het is het nummer van 10 Nov. 1933, no. 6 van dezen jaargang), dan zal hij zien, dat ik niet gezegd heb, dat de dichter van Psalm 137 te ver gaat. Ten eerste heb ik bestreden de meening, dat in dezen dichter een andere stemming aanwezig was dan die door Christus bevolen werd in Matth. 5:44, omdat het in Psalm 137 gaat over de vijanden van God. Omdat de haat tegen Babel voortkomt uit liefde tot Sion en tot Sions God, Na aangewezen te hebben, dat wij de verterende liefde en dies ook den verterenden haat te weinig kennen, en dat de leerschool voor den heiligen vloek is droefenis en vervolging, vervolgde ik (en nu citeer ik de bewuste zinsnede): „Maar dat neemt niet weg, dat als de dichter den verpletteraar van de kinderen der dochter Babels zaligspreekt, hij voor ons besef te ver gaat". Let op dat: „voor ons besef". Wij denken dan onwillekeurig aan dien kapelaan in Shaws Jeanne d'Arc. Maar dan gaat het artikel verder: „En toch zouden we zóó de kwestie der vloekpsalmen ontloopen, omdat hetzelfde als hier voor Babel wordt gewenscht, door God aan Babel wordt voorspeld in Jesaja 13". Dus ons besef moet zich onderwerpen aan Gods Woord, dat ook in zoo'n uitspraak tot ons komt. En waarom is het niet mogelijk, dat de Heilige Geest den dichter voor zondige vreugde in wrede daden heeft bewaard, maar in heilige stemming den heiligen vloek deed uitspreken? Men leze b.v. eens het indrukwekkend

beloof, door Dr A. Kuyper Sr in zijn Encyclopaedie der Heilige Godgeleerdheid aan de vloekpsalmen gewijd, en de beschouwingen van Prof. Geesink over den heiligen vloek in zijn „Van 's Heeren Ordinantiën" en „Gereformeerde Ethiek".

Dr Kuyper schrijft a.w. IIe bl. 478—479: „Natuurlijk is de vloekpsalm, toegepast op onze algemeen menselijke verhoudingen, de schreiendste belediging van ons gevoel, en aan den adel der lyriek geheel ontzonken. Plaatst ge daarentegen den lyrischen zanger van de vloekpsalmen onder de absolute tegenstelling, tusschen hetgeen voor en tegen God kiest; maakt ge hem los uit zijn tijdelijk-concrete omgeving, en brengt ge hem over in het absoluut-eeuwige, waarin al, wat met God is, leeft en onze liefde heeft, maar ook al, wat eeuwig tegen God kiest, het merk des doods draagt en onzen haat wekt, dan wordt de regel: „Zoude ik niet haten, die U haten", eenig geldende maatstaf, en schiet, wie dien regel afwijkt, in liefde voor God tekort. Als Jezus spreekt van den man, wien men een molensteen om den hals moest binden en hem in de diepte versmoren, komt dezelfde grondtoon, die door alle vloekpsalmen klinkt, ook bij hem tot absolute uiting. Zoo onheilig en terugstuitend de vloekpsalmen dan ook zijn op de lippen van een iegelijk, die ze op ons relatief algemeen menselijk leven overdraagt, zoo ernstig waar en heilig zijn ze, zodra ge uw positie in de absolute palingenesie (d.i. wedergeboorte G.) neemt, en Gods eere de loonstempel is geworden voor het accoord van uw menscheijk hart. Dit weersprekt natuurlijk al, wie weigert te gelooven aan een eeuwige verdoo- menis, voor wie volhardt in zijn vijandschap tegen den Almachtige; maar wie met de Schrift spreekt van „een gaan in de eeuwige pijn", kan op dit absolute standpunt niet tegen den vloekpsalm, lyrisch opgevat, reageren".

Onder dit „lyrisch opgevat" verstaat Kuyper het volgende (zie a.w. 476—477). Elk lyrisch dichter zingt uit: 1o. zijn eigen gevoel, 2o. het gemoedsleven der menscheijkheid; 3o. werkt in hem een beheerschende macht, die in dit algemeen menscheijk gemoedsleven ordenend, verzoenend of overwinnend optreedt. Israëls zangers nu „daalden uit hun persoonlijk lief en leed af, niet in het algemeen menscheijk gevoel, maar in het gemoedsleven van de menscheijkheid der palingenesie, d.i. van Gods volk. En waar ze de verzoening van dit hooger leven der palingenesie met den actueelen toestand in God zochten, daar verscheen hun God hun in het beeld van den Messias, dat andere subject, dat door hen zong en sprak en hen tegelijk en de verzoening en de overwinning over leed en zonde deed doorleven" (a.w. bl. 478). En dan zegt Kuyper: „Vooral in de vloekpsalmen komt dit sterk uit". Waarna het eerstgegevene citaat over de vloekpsalmen volgt.

Psalm 137 is o.i. een goed voorbeeld van deze beweringen van Dr Kuyper. Het gaat om Gods volk: „wij zaten aan de rivieren van Babel". En de oplossing is de overwinning van God over dat Babel. En de kinderen van Babel, ze zijn voor den dichter als addereengebroeders, omdat hij staat op het standpunt der wedergeboorte menscheijkheid (vgl. later Johannes den Dopper), het ware Israël Gods. Heeft hij niet als geloovige, als staande in het geloof, gezongen? Op wie dit loochent, rust de bewijlslast.

Ook Prof. Geesink laat zich over deze kwestie uit. En wel in zijn „Van 's Heeren Ordinantiën", IIIe bl. 284 vlg. en in zijn „Gereformeerde Ethiek", I 298, 299. Hij noemt veel voorbeelden van dien heiligen vloek, zoowel in het Oude als in het Nieuwe Testament en geeft als vereischten aan, „dat de heilige vloek alleen mag uitgesproken tegen hen, die God Zelf vloekt, dat is tegen Zijn vijanden; alleen mag uitgesproken, waar het geldt de zaak Gods, en nimmer waar het geldt onze zaak, of omdat men ons heeft beledigd; dat hij alleen voorwaardelijk mag worden uitgesproken, d.i. indien zij, die men dus vloekt, zich niet bekeeren van hun goddeloosheid; en eindelijk, dat het doel moet zijn niet een ons verblijden over den ondergang van onzen medemens, maar om door het opheffen van Gods Naam te keeren het goddelooze in hem, met de verderfelijke werking, die daaruit opkomt" (eerstgen. werk IIIe 287). Ook zegt Geesink van de dichters der vloekpsalmen, „dat de zanger hier door God geïnspireerd is evenals de profeet, wanneer hij oordeelen aankondigt" (Geref. Eth. I 299, Van 's Heeren Ordin. IIIe 286) en verwijst hij nog naar Heidelb. Cat. vr. 52.

En hierbij wil ik het laten. Zie voor een niet-heiligen vloek Jeremia 12:3 (vgl. 12:5) en 15:15 (vgl. 15:19). Ook de Kantteekeningen der Staten-vertaling op Psalm 137:8 en 9 zijn leerzaam en spreken de gedachte uit, dat die verpletteraar van Babels kinderen oordeelen Gods over haar zal oefenen, en verwijzen naar Jesaja 13:6.

Het doel der vloekpsalmen is: ons te brengen kennis van God. Van God als den driemaal Heilige (Jesaja 6), den rechtvaardigen Rechter en Wreker van de zonden.

De dichters van de vloekpsalmen hebben dien God lief boven alles, omdat Hij hen eerst heeft liefgehad. Ze staan in het absoluut eeuwige.

Delft.

W. H. GISPEN.

„Naar de vereeniging aller Gereformeerden?"

Ter bespreking werd mij toegezonden een brochure: „Naar de vereeniging aller Gereformeerden?". Ze is gedateerd November 1933 (dagteekening „voorwoord"), verscheen onder het pseudoniem „Patricius", en meldt den uitgever niet. De enveloppe, waarin ze werd verzonden, draagt het stempel der firma A. Meijer, Koningstraat 34, Arnhem.

Als ondertitel voert deze brochure: „Een stem uit de Chr. Geref. Kerk".

Het spijt ons, dat ze anoniem is. Dat is voor ons een bezwaar, om er hier over te spreken. Ik hoop De Weeker niet te volgen in de door mij zelf indertijd veroordeelde zucht om „munt te slaan" uit anonieme geschriften.

Mocht te eeniger tijd de schrijver zijn naam bekend maken, dan wil ik met genoegen van deze brochure iets zeggen.

K. S.

P. S. Verleden week bleef per abuis deze copie op mijn tafel liggen. K. S.

Jaarboek Gereformeerde Kerken.

Het Jaarboek is er. Ik ken mensen, die naar het Jaarboek zitten uit te zien als naar een feestelijke gebeurtenis, en die er dagen lang in zitten te bladeren, en te cijferen, om dan straks naar aanleiding van de verstrekte gegevens naar vele zijden te filosofeeren. En ik weet, dat zulke mensen de bouwers zijn van ons kerkelijk leven. En daarom wil ik ook nu weer op het boek de aandacht vestigen. De uitgevers hebben weer alle eer ervan; en dat ze in dezen tijd niet schrielen zijn, bewijst wel de steeds toenemende omvang, met behoud van den uiterst geringen prijs.

Het boek bevat de bekende gegevens, waarbij dezen keer nog de omstandigheid komt, dat het jaaroverzicht van Dr Rullmann zich kan bezig houden met 1933 als synodejaar. Dr Rullmann heeft ook nu weer zijn speurzin laten gaan over de voornaamste kerkelijke gebeurtenissen. En dit met prijszwaardige objectiviteit.

Een groot aantal „In Memoriam's" besluit het boek van 464 bladzijden. Vinde het veel koopers. K. S.

Bijbelstof en Bellettrie.

III.

Inhoud I. De kritische vraag van enkele theologen bij het verschijnen van „De Sjoene-mietische": „Is de Bijbelsche roman voor den Christen aanvaardbaar?" — is geen kwestie van ja of neen, maar van meer of minder, van hoe. Raad zoeken in het verleden.

Inhoud II. Gregorius van Nazianzus ziet er geen bezwaar in, in zijn drama „Christos paschoon" den Christus van het kruis dingen te doen spreken buiten de Openbaring om.

Van Nazianzus naar Genève!

Elf eeuwen zijn verlopen. Het is de tijd, dat de Hervorming de hoogste waarheden der Openbaring weer gaat reinigen van het patina van menscheijk verzinself, waardoor ze onkenbaar dreigden te worden.

Tijdens zijn verblijf in Lausanne als leeraar in het Grieksch heeft Theodor Beza een Bijbelsch drama gedicht: „La sacrifice d'Abraham", Abrahams offerande, — ten behoeve zijner leerlingen: een schooldrama. In de scholen der Middeleeuwen en Renaissance dienden ze, om de leerlingen te oefenen in het spreken der klassieke talen en in vrijmoedigheid van voordracht. De eerste maal werd het gespeeld voor een gehoor van Fransche vluchtelingen als de auteur zelf was en misschien binnenkort geroepen, hun eigen leven op Gods altaar te leggen. Men stelle het zich voor, om den heldenmoed te begrijpen, besloten in den gevoelvollen eenvoud dezer verzen.

In de voorrede van een Latijnsche vertaling van zijn stuk verdedigt Beza het Bijbelsche drama tegen critiek. Wat het genre betreft, moet men zich bij heilige dingen streng binnen de perken houden, maar onredelijke critiek houdt hij het voorbeeld van Gregorius van Nazianzus voor.

Geen pleidooi voor openbare vertooning bedoelt Beza te geven, maar voor de Christelijke vrijheid van het schrijven en lezen — en vertoonen in de scholen. Ook in de Nederlandsche werd zijn drama in de jaren 1595 en 1605 vertoond.

De synode van Nîmes van 1572 verbood, behalve voor scholen — en dan onder de noodige waarborgen — alle vertooning van Bijbelsche stof, — niet het schrijven en lezen. Maar zij wilde, dat daarbij nauwlettend zou worden toegezien, dat niet het spel de stof, maar de stof het spel beheerschte. Beza presideerde zelf deze synode. Beza's oordeel en practijk heeft ook voor ons